

Van: (10)(2e)

Aan: SB Corona

Datum overleg: 24 april 2020

Strategische positionering VNG in de besluitvormings-, advies en uitvoeringsstructuur in de huidige crisissituatie rondom Corona

Op dit moment is er als gevolg van de (maatregelen) in het kader van de Covid-19 uitbraak sprake van een bestuurlijke crisissituatie waarin een combinatie van GRIP 4 en GRIP rijk bestaat met de Wet Publieke Gezondheid als aanvullend kader. Door deze situatie is er een vrij unieke bestuurlijke situatie ontstaan waarbinnen besluitvorming over de (op- en afschaling) van de crisismaatregelen plaatsvindt. In deze notitie wordt deze besluitvormings, advies en uitvoeringsstructuur in beeld gebracht, toegelicht hoe, waar en wie vanuit de VNG tot nu toe betrokken is en waar nog witte vlekken en verbeter mogelijkheden zitten.

Achtergrond

De verwachting vanuit NCTV, het veiligheidsberaad en andere betrokkenen is dat deze situatie nog wel enige tijd (ten minste weken, mogelijk maanden) zal blijven bestaan. Dat is een unieke situatie, waar de inrichting van de crisiswetgeving en Wet Publieke Gezondheid niet per se op is ingericht. Deze zijn ingericht met het oog op (korter) durende crisissen met een zeer hoog tempo van op- en afschalen van maatregelen.

De crisismaatregelen hebben grote maatschappelijke effecten, zowel binnen de crisis als "straks" na de crisis. Maatschappelijke effecten waar gemeenten nu en straks mee te maken hebben, als overheid dicht bij burgers. De afgelopen weken is duidelijk geworden dat de afwegingen rondom op- en afschaling van de maatregelen verder (moeten) gaan dan alleen afwegingen op basis van de volksgezondheid en de veiligheid. Afwegingen die verder gaan dan rol van gemeenten als onderdeel van de veiligheidsregio's bij het uitvoeren/handhaven van de noodverordening.

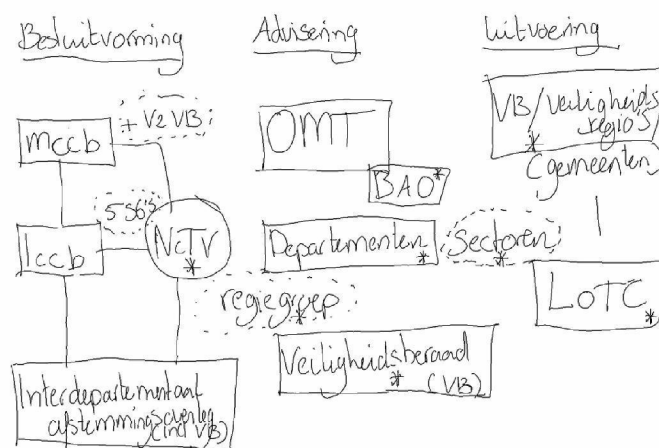
Alhoewel we goed contact hebben met het veiligheidsberaad is het daarom zinvol om ook te kijken naar de positionering van gemeenten en de VNG zelf in deze crisisstructuur. Formeel hebben gemeenten en de VNG in de structuren als gevolg van GRIP 4 en GRIP rijk geen positie. Het Rijk (Mcbb) en het Veiligheidsberaad/de veiligheidsregio's hebben de regie. In de informele lijnen (met name advies en uitvoering) hebben we wel degelijk veel contact gehad de afgelopen.

Met deze notitie worden deze contacten in beeld gebracht en toegelicht waar en wie vanuit de VNG bij betrokken is (geweest). Ook wordt duidelijk waar nog witte vlekken zitten en waar (dus) mogelijkheden zitten om te bezien of en hoe we (meer) betrokken willen zijn/invloed kunnen uitoefenen.

Overzicht structuur crisisorganisatie

In onderstaand overzicht is de besluitvormings-, advies- en uitvoeringsstructuur binnen de huidige crisissituatie getekend. Deze structuur bestaat ten minste zolang er sprake is van GRIP 4 en GRIP Rijk. Bij de onderdelen met een * zijn we als VNG aangesloten. Onder het plaatje worden de verschillende onderdelen toegelicht en aangegeven wie en hoe er vanuit de VNG is aangesloten.

De onderdelen met een gestippelde omcirkeling zijn geen formele organen, maar informele "clubs" die binnen en tussen de structuren informeel invloed uitoefenen.

Mccb: Ministeriele commissie crisisbeheersing (MR in crisis, MP, minister JenV, minister VWS in aanwezigheid hoofd OMT. Voorzitter VB (10/2e) schuift aan.)

Iccb: Interdepartementale commissie crisisbeheersing (onderraad in crisis, SG's/DG's)

Interdepartementaal afstemmingsoverleg: Ambtelijk voorportaal Iccb. Breed, alle departementen, inclusief uitvoeringsorganisaties Ambtelijke vertegenwoordiging VB.

NCTV: Nationaal coördinator terrorismebestrijding en veiligheid: heeft namens de minister van JenV een coördinerende rol in de (ambtelijke) crisisstructuur.

OMT: Outbreak Management Team

BAO: Beleidsafstemmingsoverleg, wettelijk adviesgremium voor OMT op basis WPG. VNG is wettelijk lid.

Departementen: "Normale" lijnen binnen departementen die vooral kijken naar gevolgen op en afschalen maatregelen

Veiligheidsberaad (VB): voorzitters 25 veiligheidsregio's en minister JenV

LOTC: Landelijk Operationeel Team Corona: multidisciplinair team (m.n. vanuit veiligheidsdiensten). Heeft in de crisisstructuur een ondersteunende rol (bijv. aanreiken van dilemma's, overzicht van (verdeling) capaciteit/middelen en handelingsperspectieven aanbieden.

Vz VB: Voorzitter veiligheidsberaad. Is (10)(2e), burgemeester van Nijmegen. Ook vicevoorzitter van het VNG-bestuur

5 SG 's: de SG 's van JenV, BZK, EZK, SZW en I&W hebben een informeel overleg ingericht waar ze met name de gevolgen voor sectoren van de maatregelen en opties voor de transitie in beeld brengen (belangen) en die koppelen aan gevolgen voor (openbaar) vervoer en openbare ruimte/handhaving. Niet helemaal duidelijk hoe/wat zij richting Mcbb doen.

Regiegroep: Informeel overleg tussen directeuren van JenV, BZK en VNG ((10)(2e) (10)(2e)) over met name de bestuurlijke gevolgen op middellange termijn. Ook soms dagelijkse dingen.

Sectoren: (vertegenwoordigers van) maatschappelijke en economische sectoren, zoals koepels, brancheverenigingen ed. Zij brengen de gevolgen van de maatregelen voor de sectoren in beeld en werken in de transitiefase aan "protocollen". Uiteraard vertegenwoordigen ze ook (financiële) belangen

Wie zit vanuit de VNG waarbij en wat gebeurt daar?

LOTC

Vanuit de VNG zijn we aangesloten bij het LOTC. (10)(2e) en (10)(2e) (10)(2e); (10)(2e) op de hoofdstructuur. Diverse inhoudelijke collega's bij clusters. Er wordt zowel meer naar de langere termijn gekeken (scenario's) als de ondersteuning van de korte termijn besluitvorming/uitvoering (gevolgen van protocollen). Laatste is concreet, eerste nog niet. Invalshoek is in de eerste plaats gevolgen voor de openbare ruimte, openbare orde en handhaving in het kader van de noodverordening. Meest recent vooral afgestemd over inbreng richting NCTV t.a.v. gevolgen protocollen/transitiemaatregelen.

Veiligheidsberaad

(10)(2e) (10)(2e); (10)(2e) heeft contact met het IFV (bureau VB). Waar nodig spreekt (10)(2e) (10)(2e) met de directeur IFV.

BAO

Natasja Groothuismink (wethouder Zaanstad) en Marleen Damen (wethouder Leiden) zijn formeel namens de VNG lid van het BAO. (10)(2e) is nabij aangesloten. (10)(2e) bereid dit voor. Het BAO geeft advies bij OMT adviezen. Focus in de eerste plaats volksgezondheid. Vanuit wethouders en VNG wordt gezien of/hoe bredere focus mogelijk is. Interessant in het licht van oproep in de TK dd. 22/4 om advisering OMT aan te vullen met bredere adviesgroep.

Departementen

Reguliere contacten vanuit VNG met departementen. Binnen departementen "rommelig" ten aanzien van aansluiting op advisering/besluitvorming crisisstructuur. Wel diverse contacten (geweest) ten aanzien van inhoud protocollen (zie overzicht in bijlage(n)).

NCTV

DE NCTV geeft de ambtelijke coördinatie vorm langs 5 lijnen: 1. Zorg, 2. Economie, 3. Gebied/ruimtelijk/verkeer, 4. Kwetsbare groepen, 5. Vitale processen vitale samenleving. Vijf NCTV directeuren sturen deze lijnen aan.

Vorbereiding besluitvorming Icbb/Mcbb gaat ook langs deze inhoudelijke lijnen.

(10)/(2e) heeft contact met de directeur van lijn 5. (10)/(2e) is aangehaakt bij werkgroep juridische inbedding transitie maatregelen (protocollen).

Nadere toelichting, analyse en advies

In aanvulling op het plaatje en de betrokkenheid VNG is wat aanvullende informatie over de inhoud van de besluitvorming die heeft plaatsgevonden en plaats zal vinden binnen deze structuur van belang.

In het begin van de crisis stonden de adviezen van het OMT centraal. Er waren zeer snelle ontwikkelingen rondom de uitbraak en verspreiding van COVID-19. Op basis van de Wet Publieke Gezondheid werden GRIP 4 (eerst alleen Brabant, daarna heel Nederland) en GRIP Rijk afgekondigd. Het OMT kwam met adviezen die vrijwel direct doorgingen naar de Mcbb en tot snelle besluitvorming over maatregelen leidde. Binnen het rijk was de advisering en besluitvorming lean en mean.

In de weken periode daarna moesten deze maatregelen juridische basis krijgen (noodverordening) en uitgevoerd worden (specifieke aanwijzingen per veiligheidsregio, toezicht en handhaving). Ook dit was heel gefocust (noodverordening) en lean en mean.

Naarmate de crisis langer duurt we gaan naar een periode van "afschaling" of "transitie" moet er ook meer en vaker besloten worden, waarbij breder afwegingen en meer partijen in beeld komen. Zowel bij de vraag OF, voor WELKE verschillende sectoren en HOE er meer ruimte komt (versoepeling maatregelen) komen daarbij ook belangen en vragen van/voor gemeenten in beeld.

Zo hebben we de afgelopen week in hoog tempo vragen van zowel rijk als gemeenten voorbij gehad over de inhoud van verschillende protocollen (onderwijs, opvang, sport), de gevolgen voor de openbare ruimte, openbare orde en handhaving en de juridische inbedding van de protocollen. Ook m.b.t. de verdere uitwerking van de maatregelen en bredere (versoepeling van) de maatregelen (andere sectoren/doelgroepen) zullen weer vragen. We kijken daar nu (nog) in de eerste plaats vanuit uitvoerbaarheid naar en nemen een rol als adviseur. Voor een globaal overzicht van de contacten rondom de protocollen, zie bijlage 1

Maar de vraag werpt zich op of we ook niet meer in een situatie komen waar we ook aan belangenafweging en meer bestuurlijke positionering moeten denken. De vraag of en onder welke voorwaarden de horeca en of bioscopen weer opengaan en of dat eerder of later moet dan dat contactberoeppen weer worden opgestart is niet alleen een (technische)

volksgezondheidsvraag of vraag met gevolgen voor de openbare orde. Hier zitten ook economische en sociale aspecten aan, die voor gemeenten grote gevolgen hebben. Waar gemeenten belangen in en een mening over hebben.

Uiteraard kunnen we daarvoor de “normale” departementale lijnen benutten (dat gebeurt ook al). Maar in de snelle en strakke besluitvorming binnen de crisisstructuur is dat redelijk “ver van het vuur”. Ook is duidelijk dat normale bevoegdheden nogal eens worden doorkruist, waarbij bevoegdheidsdiscussies tussen de NCTV als coördinerend binnen de crisisstructuur en bv EZ en/of BZK als inhoudelijk verantwoordelijke departementen ontstaan. Ook dan is een meer eigenstandige positie dichtbij de besluitvorming in de crisisstructuur verstandig.

Vragen en advies

Bespreek de huidige positie en rol van de VNG en gemeenten in de crisisstructuur.

Bespreek of de ambtelijke aanhaking in de advies en uitvoeringsstructuur voldoende en inzichtelijk is voor de betrokkenen en directie en of daar (meer) coördinatie binnen het VNG bureau op nodig is.

Bespreek OF en zo ja HOE de VNG meer in de besluitvormingsstructuur moet/kan aanhaken.

-Overweeg expliciet (te vragen om) aansluiting van de VNG-directie bij het interdepartementale afstemmingsoverleg.

-Overweeg expliciet de verbinding met en positie van (10)(2e) (voorzitter van het VB en vice-voorzitter) te versterken voor aanhaking van de VNG op bestuurlijk niveau.

-Alternatieve optie is afzonderlijk bestuurlijk overleg (naast het BOFV) vanuit de VNG met het kabinet over de besluitvorming binnen de crisisstructuur. Dit is waarschijnlijk bestuurlijk niet haalbaar binnen de crisisstructuur, maar wel een goede optie voor de eerste fase na afschaling van GRIP 4 en/of GRIP Rijk. Hierover worden bijna dagelijks gesprekken gevoerd met BZK en JenV en NCTV (o.a. in de regiegroep).

Bijlage 1

Overzicht VNG-inzet protocollen/transitiefase versie dd 23 april

protocol	wie	Vanwege
Melding (10)(2e)		
Sport	VSG- (10)(2e)	Kennis en kunde
Onderwijs en kinderopvang	(10)(2e) en (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) kijkt ook mee naar brandveiligheid ihkv onderwijs en opvang	Kennis en kunde
Melding (10)(2e) (10)(2e)		
Aangehaakt bij (* (10)(2e) (EZK). EZK heeft maken protocollen uitbesteed aan VNO-NCW/MKB-NL	(10)(2e) 1 (10)(2e)	Kennis en kunde Kennis en kunde, iom EZK
Via (10)(2e)		
Protocol heropening bioscopen	VNO/NVCW	
Protocol verantwoord sporten en golf	VNO/NCW	
Protocol "samen veilig doorwerken"	VNO/NCW	
Via (10)(2e)		
Protocol "samen veilig doorwerken"	(10)(2e)	minBZK, gepubliceerd met Kamerbrief 31 maart 2020
Via (10)(2e)	(10)(2e) (10)(2e) 3 (10)(2e) en (10)(2e)	
- primair onderwijs - kinderopvang - voortgezet onderwijs - sport(faciliteiten). Vanwege gevolgen voor de openbare ruimte en handhaving		Verzoek NCTV, VB en LOT- C.
Bestuurlijke inbedding protocollen	(10)(2e)	Verzoek NCTV

Overzicht met dank aan (10)(2e)